

GAZETA LWOWSKA.

We Czwartek

N^{ro}. 181.

26. Listopada 1818

Wiadomości kraio we.

Ze Lwowa. — Uniwersytet tatejszy, założony przez Najjaśniejszego Cesarza Franciszka Pierwszego Pana naszego najmłodsze i zaszczycony imieniem tego Monarchy, obchodził w dniu 4tym b. m. dwoiaki festyn, inauguracyi obrazu Najjaśniejszego Założyciela swojego, i otworzenia nowego roku szkolnego. Uroczystości tej sprzyiała pogoda jednego z najprzyjemniejszych dni iesiennych, ożywiało ją zaś uczestnictwo wszystkich mieszkańców ludnego miasta. Jeszcze przy końcu zeszłego miesiąca odbyły się wybory Dygnitarzy uniwersytetu, gdzie fakultet teologiczny P. Arseniusza Radkiewicza, Profesora biblijney nauki starego testamentu, a fakultet filozoficzny, P. Antoniego Gloisnera, Profesora Fizyki, jako nowych Dziekanów swoich obrali, fakultet zaś prawny C. K. Radcę Appellacyynego P. Maxymiliana Fügeza jako Dziekana swojego potwierdził. Wybor Rektora uniwersytetu przedsięwzięty według statutów przez pomienione trzy fakultety łącznie z lekarsko chirurgicznym, pod przewodnictwem przeszłoročnego Rektora uniwersytetu JW. Prymasa i Arcy-Biskupa Hrabiego Ankwieza, padł na Doktora i Profesora praw, P. Józefa Winiwartera. W dzień do uroczystości przeznaczony z rana wyruszyła część załogi wojskowej w świątecznym ubiorze, i uszykowała się w szeregi w uniwersytecie, w kościele po-Jezuickim i po owych ulicach, przez które poczet idźć miał do kościoła. Tymczasem zgromadził się uniwersytet w swojej sali bibliotecznej, gdzie sprowadzony z Wiednia o kilka dni pierwey obraz Najjaśniejszego Pana, odmalowany w wielkości osoby żyjącej przez sławnego artystę P. Krafsta, a pedarowany uniwersytetowi jako nowy zakład łaski Cesarzkiej ustawiony był pod baldachinem, sala zaś przyozdobiona była gustownie obiciami i herbami wysokiey szkoły fakultetów. O godzinie 10tej wystąpił uroczysty poczet, i szedł do kościoła na nabożeństwo wezwania Ducha Ś. w porządku następującym: Czterech akademików z insigniami czterech wyższych nauk; PP. Profesorowie według kolei fakultetów i wieku; dwóch akademików niosących srebrne klucze i pieczęcie uniwersytetu na axamitnych poduszkach, wraz z

zastępcą Syndyka, niosącym dyploma uniwersytetu; trzech Dziekanów; C. K. Dyrektorowie fakultetów i nauk; nakoniec, nowoobрани Rektor i Prezes Konsystorza uniwersytetowego. Orszak ten wysłuchawszy wraz z liczną młodzieżą akademicką nabożeństwa odprawionego przez WJX. Hoffmana Proboszcza katedralnego, powrócił w powyższym porządku do sali bibliotecznej, gdzie Doktor i Professor praw, P. Karol Jozef Hüttner, w gronie słuchaczy wyszczególniających się rangą i jenniuszem, obadwa ważne powody tej uroczystości akademickiey w treściwey mowie wyłuszczył, a przypominając pasmo dobrodziejstw, które Galicyjskie instytutu naukowe winne są łasce Monarchy, uczynił nieśako komentarz uczuć wdzięczności i podziwienia, przeymających każdego na widok szanownych rysów, w których ręka artysty obraz uwielbionego Monarchy naszego, tak uprzytomniła oku, jak wyrytym jest w sercu każdego z wiernych Poddanych. — Uczestnictwo tej uroczystości rozciągało się tak dalece, że taż zdawała się być festynem nie uniwersytetu, ale festynem miasta i Kraju. Aby zaś taż i wojsko które się do niego przyczyniło, mogło być wesółmiej uczestnikiem, przeto dla jego pokrzepienia, jeszcze tego samego dnia w południe Rektor uniwersytetu i Professor P. Winiwarter doręczył Dowodcy mieyskiemu, C. K. Pułkownikowi P. Sardagna sumę 300 ZR. W. W. weszła ze składki wszystkich PP. Dyrektorów, Dziekanów i Professorów.

Wiadomości zagraniczne.

Wielka Brytania.

Według gazet Angielskich pragnęła Królowa aby przed Jej zgonem Xiąże Rejent pojechał się z bratem swoim, Xięciem Sussexem. Xiąże Rejent miał uczynić pierwszy krok do tego, i dnia 28go jadąc do Kew dla odwiedzenia Matki Swoiey, wstąpił do pałacu Swoiego Brata. Bawił tam przez czas nieśaki, i słycać o pomysłnym skutku.

Arcy-Xiąże Maxymilian Austriacko-Esteński odprawiając podróż w Anglii przybył dnia 30go Października do Liverpoola.

Przedziarnie Manszesterskie są znowu w zupełnym rachy, albowiem nadeszły znaczne zapowiesza i transporta pieniężne z Buenos-

Ayres. Także i do Rossyi wysłane znaczne ładunki towarów.

Wydany od Rządu Zjednoczonych Stanów Ameryki północney zakaz prowadzenia handlu z portami Halifax i St. John, które Anglii za wolne porty ogłosiła, sprawił wielkie poruszenie w Londynie gdzie nie spodziewano się tego. Wiele handlowych domów Angielskich poprzemieniło z Nowego Yorku i Bostonu do owych portów swoje składy wschodnio Indyjskich towarów, a teraz widzą się zawiedzionemi w nadzieiach swoich.

Tomasz Porter, przekonany, że chciał wyprowadzić za granicę maszyny rękoźmielnicze skazanym został na szesnastomiesięczne więzienie w zamku Lancaster, i na zapłacenie 200 funt. szt. kary pieniężnej.

Mowca Ludu P. Hunt przegrał już znowu sprawę. O iedney donieśliśmy w numerze 177 gazety naszej; druga wytoczyła się dnia 25. Października na zaskarżenie P. Dowlinga, którego Hunt na publiczney ulicy pięścią w twarz uderzył. Wezwany do odpowiedzi nie miał innej wymówki, jak że chciał zemścić się za owe kije, któremi go P. Dowling obłożył podczas wyborów Westminsterkich; za to otrzymał ostrą nagana, i skazanym został na zapłacenie 5 funt. szterl. kary pieniężnej, którą natychmiast złożył.

Dóm Bogle i Komp., który przed 46 laty ogłosił był bankructwo, oznaymił teraz wierzycielom swoim, że swoją należność w zupełności odbiorą. Przypadek rzadki w najwyższym stopniu; tymczasem ogół długów wynosi tylko 5500 funt. szterl.

Według listów datowanych z Gibraltaru pod dnem 25. Września, rozszerzyła się bardzo zaraza morowa w Tangerze. Od dnia 8go do 23go umarło 152 ludzi.

Kapitan Mansel od pułku 53go, który przez lat dwa był przy jeneralnym Sztabie na wyspie S. Heleny sprzeciwiał się publicznie wieściom, jakoby klima tameczne było niezdrowe. Gazeta Londyńska Morning-Chronicle upiera się przeciw przy swoiem twierdzeniu, że klima na wyspie S. Heleny jest bardzo niezdrowe.

Pisma publiczne umieściły poniższe wiadomości z Londynu datowane w dniu 30. Października: „Ponieważ nadchodząca zima tamnie wywoz towarów do stałego ładu, przeto i handel zaczyna się zmniejszać. Kawa trzyma się jeszcze, ale okuier spadł całkiem. Tutejsze pole polityczne nie nadarza nic, coby ten niedostatek nowin handlowych nagrodzić mogło. Królowa wyszła wprawdzie już od dni kilku z paroxyzmu, który zdawał

się zagrażać Jey życiu, lecz osłabienie Jey jest zbyt wielkie, i utłumia dobre nadzieie. Jeżeli Królowa zostanie przy życiu, tedy Parlament nie zgromadzi się przed początkiem Lutego. Zaczepne plany strony opozycyjney stają się mniej interesującymi, ponieważ Ministeryum już teraz zaczęło starać się o zabezpieczenie słabej swej strony. Wielki etat wojskowy Angielski, który wprawdzie w porównaniu z innemi Państwami nie tak jest znakomitym, zmniejszony jest rozporządzeniami Ministra woyny i naczelnego Wodza, prawie o połowę. Najmniej 35,000, mają wypowiedzianą służbę. Coż tedy począć z tymi oddalonymi od służby żołnierzami? zapytaią się na stałym łądzie. W Anglii łatwo jest umieścić ich znowu, ponieważ wszyscy więźni tymi byli z włóścian lub rzemieślników, a zatem powróciwszy do Parafii swoich znaleźć mogą wyżywienie, byleby tylko pracować chcieli. Inaczej mają się rzeczy z maytkami; którzy prawie zrodzili się i wzrosli na morzu; skoro więc pokój postawi ich żywioł w stanie spoczynkowym, nie widzą, co z sobą począć mają, ponieważ miejsca przy marynarce handlowej i rybackiej, do których należeli, w przeciągu tego czasu przez innych obsadzone zostały. Słychać że układy z P. Galatinem. Posłem Zjednoczonych Stanów Ameryki północney nie były bez skutku, co do załatwienia sprzeczek o granice i o rybołówstwo; ale Rząd Angielski miał proponować, że tylko pod tym warunkiem zerzecie się swoich praw do przegładania okrętów Amerykańskich i gwałtownego zabierania Anglików służących na onychże, jeżeli Ameryka przy stanie na to, aby tylko takich rodowitych Anglików do służby okrętowej przyjmowała, którzyby przez rzeczywiste zamieszkanie w Ameryce przez lat 7, prawa obywatelstwa Amerykańskiego nabyli. Przez to zamknięto by tymczasem drogę wszystkim marynarzom Angielskim, do zaciągania się w służbę Amerykańską. Naturalnie więc propozycję tę odrzucono, czyli mówiąc innemi słowy, bezpośredniemu rozstrzygnięciu Prezydenta zachowano. — Wzgledem okoliczności w Ameryce południowej mamy najsławniejsze doniesienia z Kadyxu o kwitnącym stanie sprawy Królewskiej, a nawet w Perui i w Chile; atoli z Jamajki donoszą, że nie tylko Karakas i Kumana lecz nawet Nowa Granada i Santa Fe znowu są w powstaniu, które rozszerzyło się aż do Panamy. Gazeta Kentska a mianowicie iedna z gazet Tamizeńskich twierdzi, że Sir Gregor MacGregor Jenerał powstańców Weneceelańskich wystawił na Tamizie 3 okręty z których każdy zabrać ma po 500 ludzi i zawieźć do wy-

spy S. Małgorzaty. Wiadomość ta zdać się być dosyć przesadną; wszelako nie brakuje w przyszłości na ochotnikach czyli awanturach, zwłaszcza przy tak wielkiej redukcji wojska Angielskiego.

Nie jest już więcej tajemnicą, że Lord Cochrane puścił się do Valparaiso, celem posiłkowania powstańców Chilijskich mających tam już znakomitą zbrojną siłę morską.

Najnowsze listy z Londynu donoszą, że znany Członek opozycji Sir Samuel Romilly poderznął sobie gardło brzytwą. Doładniejsze okoliczności tego wypadku jeszcze nie wiadome.

Francya.

Dnia 4go b. m. równie jak i w dniu poprzedzającym stały konsolidowane papiery publiczne po 68 fr. 25 centym. Monitor przypisuje to spadnie śmiałym spekulacyjom dodając, że pomimo tego przesilania się, wierzycelność Scharbu Królewskiego nie traci, że wypłaty uiszczane są ze zwykłą punktualnością, i że z całego tego przeważania się wyniknie pożyteczna nauka dla spekulantów. U Dworu pokazało się znowu dwóch Parów Francyi, którzy od niejakiego czasu oddalonymi byli, który jest, Marszałek Marmont, i Xiążę Fitz-James. Pierwszy z nich obiał na nowo służbę Jenerała Maiora przy gwardyi Królewskiej. Tak (pisze jedna z gazet Francuzkich) spełnia się coraz bardziej słowo Królewskie: „Pamiędanie i zapomnienie.“ (Union et oubli).

Process między Jenerałem Capuelem z PP. Fabvierem i Senneville, o powtarz z powodu wypadków Lugduńskich miał dnia 7. Listopada wytoczyć się przed Sądem Policji poprawczy.

Wiadomo, że Jenerał Canuel, tudzież PP. Romilly, Songy, Chauvigny, Blot, Goufre i Lafitte mocą rozstrzygnięcia Sądu Pierwszej instancji, jako poszlakowani o spisek przeciwko wewnętrznemu bezpieczeństwu Państwa, odesłanymi zostali do Izby oskarżającej Sądu Królewskiego. Sąd ten wysłuchawszy dnia 30. z. m. zdania sprawy Prokuratora Stanu, wydał w dniu 30cia b. m. wyrok, że żadne oskarżenie nie ma miejsca; a z skutka tego, rozkazał wypuścić na wolność wszystkich oskarżonych. Jenerał Canuel i P. Chauvigny wyszli z więzienia Force dnia 30go o godz. 6tej wieczorem, a P. Romilly został dobrowolnie przez noc w więzieniu przy P. Songy, który dla mocnego paroxyzmu pedogry, dopiero nżajutrz rano mógł hazardz zawieźć się do domu.

Mocą uchwały Królewskiego Sądu w Turynie z dnia 21. Października popadli w oskarżenie Jan Józef Yence Notaryusz, Piotr Józef Felix Bessiere Vaynac Notaryusz, i

Maryia Antoni Constans, Były Kommissarz Policji w Rhodéz, których jako współwinowayców zamordowania Eualdesa odesłano do Sądu kryminalnego w Departamencie Tarneskim. Mocą tey samey uchwały rozkazano wypuścić na wolność współwinowaycego Karola Szczepana Ludwika Bastidę. Spodziewają się że na pomienionych współwinowayców wypadnie wyrok w miesiącu Grudnia.

P. Fievee, który w kilka dni po potwierdzeniu wyroku skazującego go na trzymiesięczne więzienie (za artykuł, który umieścić był w swojej Korrespondencji polityczney i administracyney), wyjechał był do swej włości w Tourreine, wrócił się do Paryża, i dnia 29. Października stawił się sam u jeneralnego Prokuratora dla odsiedzenia aresztu.

Niemcy.

Uniwersytet Würzburgski wydał poniższy Wyrok: „W sprawie tajnego Rady i Profesora, Doktora Henryka Ludena w Janie, Skarżącego, przeciwko Ces. Rossyjskiemu Radcy Stanu, Augustowi Kocebue, przebywającemu obecnie w Weimarze, Obżałowanemu, o skrzywdzenie honoru, uznaie się mocą prawa: 1.) Obżałowany, Radca Stanu Kocebue obowiązany jest oświadczyć przed Sądem, w obecności Skarżącego i jego patrona: że w swoim doniesieniu z dnia 12go Stycznia r. b. (Vol. I. actor. Regim. Fol. 2.) tudzież w dodatku do numeru 34 tygodnika literackiego, nie miał zamiaru zelżenia Skarżącego, tajnego Radcę Ludena. 2.) Tenże sam Denuncyjant winien jest oświadczyć przed Sądem, w obecności Skarżącego lub jego patrona: że wytknięte przez ostatniego texta swojego buletynu literackiego, a mianowicie §. 4. od punkta drugiego aż do końca, §. 6, §. 8, §. 10 znajdujące się w wyciągu Fol. I. actor. Regim. Fol. 6 — 9. jako nierzetelne i kłamliwe, cofa i odwołuje. Nadto obżałowany 3.) zapłacić ma wszystkie koszty processu za poprzedniczym wymiarem. Nakoniec 4.) wyrok niniejszy ma być oznajmiony przyzwoitą drogą Ces. Rossyjskiemu Ministerium Stanu. Z mocy prawa. (L. S.) Wyznaczeni do Kollegium wyrokującego, Dziekan, Senior, Doktorowie i Professorowie fakultetu prawnego, w Królewsko-Bawarskim uniwersytecie Würzburgskim.“

P. Luden zakończył swoje pismo czasowe Nemesis uderzającym oświadczeniem. Pierwey domagał się wolności druku z następną odpowiedzialnością, i pozyskał tę wolność. Teraz popadłszy w odpowiedzialność rzeczywistą, zadał Sądom nieważność, domaga się nieograniczoney wolności druku bez następnej odpowiedzialności, i nazywa tę odpowiedzialność czemsić, przeciwko czemu Mąż delikatny

ndzielną czuie odrazę. Nakoniec zapowiada Światu, że nie chce dłużej mówić czczej słomy, lecz woli raczej milczeć z Tacytem.

Prussy

Uniwersytet w Münster został zniesionym, a to iak opiewa rozporządzenie rządowe, dla założenia nowego uniwersytetu Nad-reńskiego w Bonn. Uniwersytet Müsterski, o którego czynności dawno już nic nie słyszano w Niemczech, liczył wszelako do 300 uczniów. Przychody szkół gymnazyjalnych wynosiły do roku przeszło 30,000 talarów, a cały fundusz naukowy wraz z przychodami szkoły kształcenia Duchownych przynosił rocznie 50,000 talarów. Z tego, pomimo zniesienia uniwersytetu, nic nie odpadało funduszowi naukowemu Münsteru i z jego obwodu. Ma tam pozostać instytut kształcenia Duchownych i kurs teologiczny, nadto ma być utworzony instytut dla chirurgów, a gymnazyjum ma być polepszone. Professorowie pobierać będą swoje pensye aż do dalszego umieszczenia.

Oto jest rozporządzenie Królewskie wydane do Xięcia Kanclerza Stanu względem założenia uniwersytetu w Bonn: „Od czasu obięcia Panowania usiłowałem równie iak i Przodkowie Moi, aby przez troskliwe pielęgnowanie nauk i przez zbawienne urządzenia szkół i edukacyi, popierać gruntowną oświatę Ludn. Zupetne przyprowadzenie do skutku oycowskich zamiarów Moich w tej mierze, przerwanem było przez ciężkie nawidzenia, które mi Opatrzność Mnie i Kray Mój dotknęła. Teraz zaś, gdy przy pomocy Najwyższego pokóy i prawny porządek rzeczy przywrócone są w Europie, przedsięwziąłem znowu ów przedmiot, tak ważny dla podstawy wszelkiej prawdziwej siły Państwa i dla powszechnej pomysłności Poddanych Moich, i mocno postanowiłem, ażeby całą oświatę i edukacyę publiczną w Moich Kraiach wynieść do stopnia iłe możności naydoskonalszego, odpowiadającego wysokości przedmiotu. Stosownie do tego celu przyjąłem przełożone mi przez WPana, a przez Ministra Stanu Altensteina wypracowane główne rysy planu obejmującego ogół, i zwróciłem uwagę Moją na wyższe instytuta oświaty, nayszczególniey w odzyskanych i nowonabytych zachodnich Prowincyach Państwa Moiego, a po doyzważeniu rozważeniu wszystkich zachodzących względów uchwaliłem założyć teraz nowy uniwersytet w Bonn, iako w miejscu naystosowniejszem. Tym końcem, i dla zostawienia trwałey pamiątki Moiey terażniejszey bytności w Kraiach Nad-reńskich, podpisałem dziś własnoręcznie załączony tu dokument założenia uniwersytetu w Bonn, a obdarzywszy oraz po oycowsku i dawniejsze uniwersytety w Państwie Moiem, wyznaczyłem

temu nowemu instytutowi naukowemu takie uposażenie, że będzie w stanie utrzymać z powagą i skutkiem to miejsce, które zająć ma w Moiem Państwie i w całych Niemczech północno-zachodnich. Jest to stałą Moją wolą, aby uniwersytet w Bonn otworzonym niezwłocznie, i spodziewam się po nim z ufnością, że według ducha wskazanego przezemnie w erekcyi jego działać, prawdziwą pobożność, gruntowe wiadomości i dobre obyczaje w młodzież uczącą się wpaiać, a przez to też i przywiązanie zachodnich Prowincyi Moich do Państwa Pruskiego, czem daley tem bardziej ustalać będzie. Względem uposażenia i wydoskonalenia, które chcę innym instytutom kunsztowym i naukowym w Państwie Moiem, tudzież względem planu, według którego cała publiczna wyższa i niższa oświata i edukacya w Państwie Moiem ma być przekształcona w ogół zgodny w sobie samym, i do wielkiego celu zmierzający, wydam osobne rozporządzenie według przyjętego przezemnie planu Ministra Stanu Altensteina, którego upoważnię do publicznego ogłoszenia tego co będzie potrzeba, w czasie przyzwoitym; ażeby Lud Mój dowiedział się i poznał, iakim sposobem z oycowską miłością zamierzam do prawdziwej i dzielney oświaty wszystkich Poddanych Moich, która poczytnie za naypewniejszy środek do zapobieżenia szkodliwym tak bardzo prawdziwej pomysłności Ludów niespokojnym i bezowocnym dążeniom; niemniej aby Lud dowiedział się i poznał, że dobro i pomysłność Państwa Pruskiego zasadać chce i nadal na prowadzonym troskliwie rozwianiu się wszystkich sił jego jentjalnych. — W Akhwizgranie d. 18. Października 1818. (Podpisano) Fryderyk Wilhelm.“

Przyiechali do Lwowa od dnia 18. do 23. Listop.

W. Choiecki Józef, z Sambora. — JW. Humniński Stanisław Hrabia, z Sanoka. — W. Łobaczewski Euzebiusz, z Rosyji. — W. Morawski Jan, z Głuchowic. — W. Niezabitowski, z Uherce. — W. Hozzowski Adam, z Sambora. — JW. Orłowski Adam Hrabia, i JW. Orłowska Hrabina, z Rosyji. — JW. Potocka Rordala Hrabina, z Karlsbadu. — JW. Poniatki Jan Hrabia, z Złoczowa. — W. Raciborowski Ludwik, z Drezdna. — W. Ruszkowski były Kapitan Resyjski, z Rosyji. — JW. Stenianowski Hrabia, z Sambora. — W. Wyszczkowski Józef, z Polski.

Wyiechali ze Lwowa od dnia 18. do 23. Listop.

JW. Ankwicz Stanisław Hrabia, do Tarnowa. — W. Brześciński, do Sambora. — JW. Brzostowski Alexander Hrabia, do Rosyji. — P. Eslioti nauczyciel języka Greckiego, do Francyi. — W. Horodyski, do Sambora. — JW. Krasinski Hrabia, do Rohatyna. — JW. Komorowski Erazm Hrabia, do Suszycz. — W. W. Kruszelniccy Michał i Józef, do Głuchowic. — W. Kruszelniczy, i JW. Łob Justyan Hrabia, do Żółkwi. — W. Morawski, do Złoczowa. — W. Pawlikowski Michał, do Sanoka. — W. Rodakowski Paweł, do Dzurkowa. — JW. Stadnicki Antoni Hrabia, do Żółkwi. — W. Załuski Wincenty, do Rzeszowa.